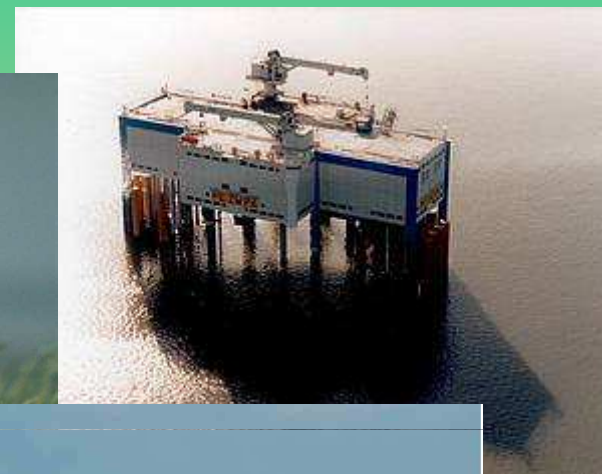

Waddenzee

24 juni 2010

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Waddenzee Werelderfgoed; 28 april 2010

Veertig jaar beleid in het Waddengebied

⇒ **Hendrik Oosterveld**

⇒ **Adviseur**

⇒ **Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**

⇒ - **verbonden met het Waddengebied**

⇒ - **geen wetenschappelijk betoog**

⇒ - **selectief verhaal**

Veertig jaar beleid in het Waddengebied

- beleid en doelen
- uitspringende thema's
 - Visserij
 - Gaswinning
- bestuur
- trilaterale samenwerking
- toestand in de Wadden
- kroon
- afrondende opmerkingen

Beleid en doelen 1

Algemeen

- Oriënteringsnota, 1973: beheer als natuurgebied
- Van Agt ,1978: behoud als onvervangbaar natuurgebied
- Provincies, 1979: in stand houden en beschermen natuur en landschappelijke waarden
- Nota Waddenzee, 1980: behoud, bescherming en herstel
- Natuurbeleidsplan, 1991: natuurontwikkeling en dynamisch kustbeheer
- Derde Nota Waddenzee, 2007: duurzame bescherming en ontwikkeling als natuurgebied en behoud uniek open landschap
 - ❑ *Open landschap in de hoofddoelstelling*
 - ❑ *Duisternis*
 - ❑ *Kamer: Meer ruimte voor bijv. haven uitbreiding*
 - ❑ *Afwegingskader op grond van de NB-wet 1998*

Beleid en doelen 2

Inpolderingen

- Friese Maatschappij voor Landbouw, 1965: wens tot landaanwinning → begin Waddenvereniging
- Tweede nota RO, 1966: studie naar inpoldering
- Provincies; 1979: geen uitbreiding meer voor landbouwgrond
- PKB, 1980: geen indijking meer, plaatselijk landaanwinning voor kwelderbeheer
- 90-er jaren: aankoop 1800 ha kwelders tussen Zwarte Haan en Holwerd door Fryske Gea
- Nu 10.000 ha in beheer bij NB-organisatie en natuurbeheer door particulieren
- Waddenfonds: ondersteuning kwelderherstel

Beleid en doelen 3

Windturbines

- Stade 1997: geen windmolens in de Wadden, aangrenzende kust ja, mits ecologische en landschappelijke waarden niet worden geschaad
- 1998, ev: Provincies willen IPWA windmolenpark nabij Afsluitdijk
- LNV-Noord, 2000: geeft aan dat Habitattoets niet kan worden doorstaan
- Rechter: ook toetsen aan “zichthinder”
- PKB, 2007 geen windturbines in de Wadden

Beleid en doelen 4

Bescherming

- vanaf 1974: delen Wadden worden aangewezen als Staatsnatuurmonument
- Provincies, 1979: NB-wet biedt goed mogelijkheid
- Natuurbeleidsplan, 1991: aanvullende aanwijzingen onder NB-wet
- LNV, 1991: aangewezen in kader EU-Vogelrichtlijn
- LNV, 2003: aanmelding in Brussel als Habitatrictlijn gebied
- LNV, 2007: ontwerp aanwijzingsbesluiten Natura 2000, RCW verzoekt om snelle duidelijkheid
- LNV, 2009: definitieve aanwijzing, beheerplan in voorbereiding

Visserij 1

Rijksbeleid 80-er jaren

- Vergunningen garnalen afhankelijk van de garnalenstand
- Mosselen en kokkels op bestaande niveau, uitbreiding mits geen nadelige ecologische effecten

Natuurbeleidplan, 1991

- Permanente sluiting van gebieden
- Beperking kokkel- en mosselzaadvissers op droogvallende platen in voedselarme jaren

Einde 90-er jaren:

- Kamer steunt visserij
- vergunningen gaan door,
- Natuurorganisaties naar rechter

Gaswinning 1

1969: Eeuwigdurende concessie voor NAM

1984: moratorium voor 10 jaar

1991: Natuurbeleidsplan: besluitvorming toetsen aan natuurbeleid

1993: EZ geeft nieuwe concessie

1998/1999: proefboringen, gemoederen lopen op

1999:

- *Integrale Bodemstudie: gaswinning naast en onder de waddenzee levert geen schade voor natuur*
- *LNV-Noord brainstorm: als dat zo is, zet deel opbrengst in voor natuur, EZ: er is toch een concessie*
- *Kabinet : er is geen garantie dat er geen significante schade ontstaat*

Gaswinning 2

⇒ 2001:

- Kabinet: gaswinning kan als onzekerheid over significante gevolgen is weggenomen
- Kamer: PvdA fractie wil absoluut verbod, impasse
- Kabinet Kok II valt dag daarna
- NAM dreigt met schadeclaim

⇒ 2002:

- CDA, VVD, LPF kabinet kiest voor moratorium van 10 jaar onder voorbehoud
- voor Paesens-Moddergat en Lauwersoog is er een uitzondering, mits aan NB-wet wordt voldaan
- NAM positief
- Waddenvereniging waarschuwt de kamer voor uitzondering

Gaswinning, Natuur en Visserij 1

⇒ **2003:**

- **IMSA organiseert Skylge beraad**
- **CDA-VVD-D'66 kabinet stelt Adviesgroep Waddenzeebeleid in, onder leiding van Wim Meier om te adviseren over gaswinning onder de Waddenzee, de Natuur en de Visserij**

⇒ **2004:**

Kabinetsreactie op advies:

- **Hoofddoelstelling pkb blijft zo, meer offensieve strategie is nodig**
- **Waddenfonds met investeren in:**
 - **Vergroten en versterken natuur**
 - **Verminderen bedreigingen**
 - **Investeren in duurzame regionale economische ontwikkeling en in energie huishouding**
 - **Kennis ontwikkeling**

Gaswinning, Natuur en Visserij 2

Kabinetsreactie vervolg

- idee Waddenacademie spreekt aan, opgericht in 2008
- overleg met regio over bestuurlijke organisatie
- Meier: mossel- en kokkelvisserij in 7 jaar verduurzamen, Kabinet zegt
 - met ingang van 2005 stoppen met mechanische kokkelvisserij met redelijke schade vergoeding en
 - mosselvisserij in 10-15 jaar verduurzamen
- meer kennis beschikbaar over gevolgen gaswinning
 - de gevolgen van gaswinning zijn niet significant,
 - “hand aan de kraan” beleid

2007: de derde Nota Waddenzee wordt vastgesteld

En hoe ging het met de visserij? 1

2004, beleidsbesluit Schelpdiervisserij

- Mosselsector moet verduurzamen
- 25 % blijft gesloten voor bodemberoerende visserij
- enkele sub-litorale gebieden worden gesloten
- najaarsvisserij alleen op instabiele mosselbanken

2006

- parlement blijft sector steunen
- voorjaarsvergunning wordt bij Raad van State aangevochten
- Gesprekken tussen natuurorganisaties en mosselsector lopen vast
- verzoek aan LNV om partijen bij elkaar te brengen

2007

- - Heldoorn krijgt opdracht om met LNV, mosselsector en NB-organisaties afspraken voor de toekomst te maken

En hoe ging het met de visserij?2

2008

- Raad van State vernietigd voorjaarsvergunning 2006
- Paniek, verwijten over en weer
- CdK Zeeland wil Noodwet, 4000 arbeidsplaatsen in geding
- minister Verburg roept partijen om tafel

- LNV stelt in RCW natuurherstelprogramma voor , Waddenfonds vraagt betere programmatische aanpak

- Heldoorn wordt gevraagd in oktober advies uit te brengen

- LNV scheidt duidelijkheid over Natura 2000doelen: het gaat om mosselbanken in meerdere stadia van ontwikkeling

Hoe ging het verder met de visserij? 3

2008:

- 21 oktober wordt convenant getekend tussen LNV, de mosselsector en de natuurorganisaties.
 - + samen met het RCW , VROM , VW, Natuurorganisaties wordt Programmaplan naar Rijke Waddenzee gemaakt
 - + Regiegroep olv Wim Meier: plan van uitvoering mosseltransitie en afbouw bodemberoerende mosselzaadvijserij in 2020
- Garnalensector, NB-organisaties en LNV maken afspraken over verduurzaming van de sector

2010

- Minister Verburg biedt de Tweede Kamer beide plannen aan
- Hollenga biedt namens RCW “Brede visie op duurzame visserij in de Waddenzee” aan.

Overpeinzing

- **Van sectorale naar in natuur ingebedde sturing ,**
- **Sterke door kamer gesteunde sturing bijv. visserij, gas**
- **Schokeffecten nodig om partijen tot stappen te brengen?**
- **Voorwaarden voor succes**
 - *de wil tot samenwerking*
 - *door geïntegreerde kennis*
 - *echte communicatie*
 - *signalen serieus nemen*
 - *innovatie van produktietechnieken*
 - *inbedden in de regionale economie en maatschappij*

Bestuurlijke organisatie 1

1976, de Staten:

- Keuze voor provinciale en gemeentelijke indeling, met een waddenwet

1980 e.v., 1^e PKB Waddenzee:

- volgt keuze provinciale en gemeentelijk indeling, inhoudelijke sturing via planologie
- coördinatie structuur wordt ingesteld
- Waddenvereniging opteert voor Waddenwet, motie Faber vraagt de regering om wettelijke regeling

1982:

- minister van VROM wijst verzoek Kamer af

1985:

- op basis van Advies van de Waddenadviesraad nieuw verzoek van de kamerleden de Booij[PvdA] en Laning-Boersma [CDA] voor een wettelijke regeling
- minister VROM overlegt met de regio

Bestuurlijke organisatie 2

1990 e.v.

- er komt geen Waddenwet
- uitbreiding toepassingsbereik NB wet optimale inzet instrumenten andere overheden
- Regionale Commissie Waddenzee [RCW] wordt ingesteld voor coördinatie van de uitvoering van beleid

1990-2005

- discussie over bestuurlijke organisatie
- evaluaties met vragen over doeltreffendheid, doelmatigheid, zichtbaarheid, probleemoplossend vermogen, slagvaardigheid en hindermacht
- Waddenschap, Nationaal Park of één uitvoeringsorganisatie zijn stappen te ver [1996]

Bestuurlijke organisatie 3

1997

- heftige discussie tussen LNV en provincies over decentralisatie NBwet
- provincies willen niet meer in RCW participeren

1998

- Oosterveld directeur Noord, “gezellige” gesprekken met gedeputeerde Jansen
- overleg komt weer op gang, stagnatie blijft

2004

- n.a.v advies Meier komt regio met nieuw voorstel voor Openbaar Lichaam van de regionale Overheden
- Raad voor de Wadden zegt leg i.v.m. NB wet coordinatie bij LNV en uitvoering in handen van de regio

Bestuurlijke organisatie 4

2005

- er wordt afgesproken de bestaande structuren te versterken en de samenwerking te verbeteren
- er komt een Beheer - en Ontwikkelplan, deze geeft
 - geeft uitwerking aan het ontwikkelingsperspectief uit de PKB
 - integreert met de regionale thema's
 - houdt rekening met KRW en N2000
 - bevat plan van uitvoering, zoals integraal natuurherstelprogramma

2010

- nieuwe evaluatie van de bestuurlijke organisatie

Overpeinzing

- **na jarenlange discussies over wettelijke regelingen, bevoegdheden en macht is een betere balans gevonden**
- **het RCW is een belangrijk bestuurlijk platform geworden, duo-regisseurs werkt**
- **er is belangrijk geïnvesteerd in contacten met de stakeholders**

Trilaterale samenwerking 1

**1965: Bremerhaven:
start wetenschappelijke samenwerking**

**1978: eerste regeringsconferentie den Haag:
gebied tussen Esbjerg en Den Helder zal gezamenlijk
worden beheerd, gericht op behoud en bescherming
van de natuur**

**Vervolgens vinden elke drie à vier jaar
regeringsconferenties plaats**

Trilaterale samenwerking 2

2007: evaluatie door Moser en Brown

- **pioniermodel voor grensoverschrijdende samenwerking voor bescherming en beheer**
- **samenwerking is zeer effectief geweest**
- **samenwerking heeft voordeel opgeleverd voor de individuele landen,**
- **adviezen om organisatie bij de tijd te houden,**

Overpeinzing

- **De samenwerking, incl secretariaat draagt bij aan koersvastheid in de landen**
- **Belangrijke winstpunten**
 - *Onderzoek en monitoring, nu nieuwe impuls Waddenacademie*
 - *Gezamenlijke doelen, zie windmolens*
 - *Gezamenlijke vuist voor scheepsveiligheid*
 - *De instelling van het Waddenzee Forum, verhoogt de betrokkenheid van de stakeholders en lokale overheid*
 - *De succesvolle aanpak werelderfgoed nominatie*
 - *De bredere aanpak van landschap en cultuurhistorie*
 - *Het duurzaam samen gaan van economie en ecologie*

Toestand van de Wadden, begin jaren 80

- **Zeehondenstand loopt dramatisch terug**
- **Verontreiniging van DDT en PKB,s tot diep in de voedselketen**
- **Rijk en gevarieerde karakter verdwijnt in snel tempo**
- **Vele wilde kokkel- en mosselbanken en zeegrasvelden maken plaats voor kale zandplaten**

Toestand van de Wadden, nu

Jaap de Vlas, maart 2010:

- **Eutrofiering:** niet slecht
- **Gif:** niet slecht
- **Visserij:** verbeterd en verbeterend
- **Habitats;** redelijk
- **Soorten:** redelijk, exoten nemen toe
- **Vogels:** verstoring blijft aandachtspunt
- **Zeehonden:** goed
- **Belasting aan verontreinigingen is verminderd**
overéénkomstig water- en milieukwaliteitsbeleid

Kroon op het werk

1991:

Denemarken, Duitsland en Nederland streven naar plaatsing Wadden op Werelderfgoedlijst

2009:

Sevilla:

toekenning Werelderfgoed predicaat

Waddenzee Werelderfgoed

WADDEN SEA

Tot slot 1

- **Nog steeds bedreigingen en kansen**
- **Van behoud naar actief herstel samen met gebruikers**
- **Richting → N2000 doelen en streefbeeld naar Rijke Waddenzee**
- **De bakens verzet , 1979 van de provincies was visionair stuk**
- **Waarom in Nederland start via planologisch spoor en in Duitsland vergunningen op basis van natuurbescherming?**
- **In Nederland is ondanks aanduiding natuurgebied ander sectorbeleid lang leidend**

Tot slot 2

- **Nu: Natuurbescherming in de kern van beleid en afweging**
- **Sterke juridificering**
- **Nieuwe kansen voor samengaan economie/menselijke benutting en ecologie,
zie: aardgasdiscussie, droogvalregeling, mosselconvenant en powerteam Eemsgebied**
- **RCW goed bestuurlijk platform**
- **Krachtenbundeling van de 8 natuurbeschermingsorganisaties**
- **Politiek doet er toe**

Tot slot 3

- **Er is veel tot stand gekomen, keuzen zijn gemaakt**
- **Geïntegreerde aanpak onderzoek en monitoring is cruciaal voor succesvol beleid**
- **Symbiose tussen visie en koersvastheid, wil tot samenwerking, kennis en communicatie zijn de sleutel tot succes**
- **We zijn op de goede weg, maar niet verslappen**
- **De wereld kijkt met ons mee!**

Hendrik Oosterveld
Haren, 24 juni 2010